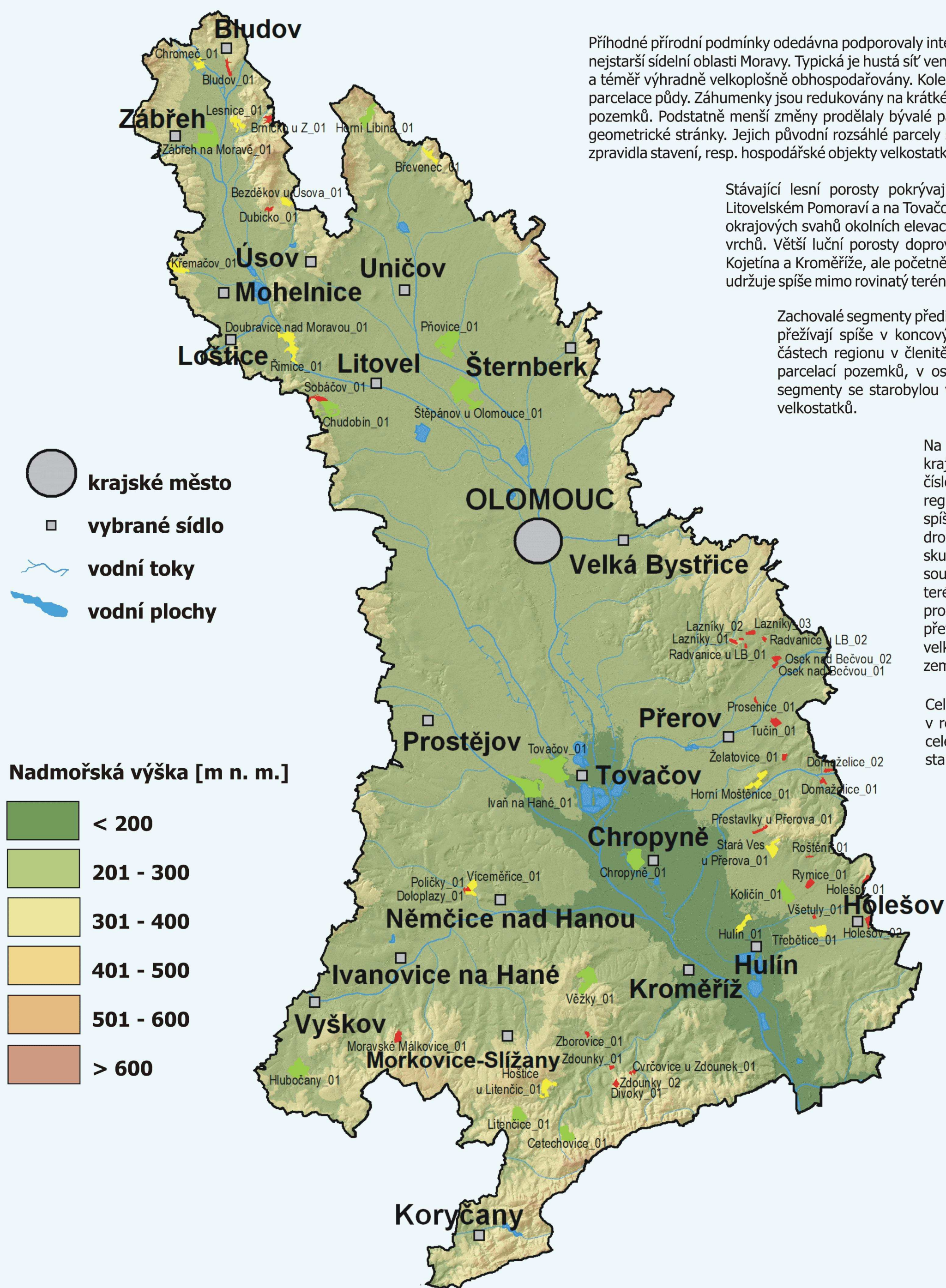

PŘEDINDUSTRIÁLNÍ KRAJINA MORAVY HANÁ

Inventarizace předindustriální krajiny Moravy a zajištění informovanosti veřejnosti o její existenci jako kulturním dědictví

Příhodné přírodní podmínky odedávna podporovaly intenzivní zemědělské využití regionu Haná. Jeho území patří mezi nejstarší sídelní oblasti Moravy. Typická je hustá síť venkovských obcí a malých měst. Úrodné půdy jsou zcela rozorány a téměř výhradně velkoplošně obhospodařovány. Kolektivizace zemědělství zde vedla k takřka úplné likvidaci drobné parcelace půdy. Záhadenky jsou redukovány na krátké zahrady za domy a představují drobné relikty dřívější struktury pozemků. Podstatně menší změny prodělaly bývalé panské velkostatky, alespoň co se týče pozemkové držby a její geometrické stránky. Jejich původní rozsáhlé parcely si uchovaly tvar, výměru a využití. V daleko horším stavu jsou zpravidla stavení, resp. hospodářské objekty velkostatků, byť organicky patří k okolním pozemkům.

Stávající lesní porosty pokrývají poměrně velké části aluviálních niv (především v CHKO Litovelském Pomoraví a na Tovačovsku). Ostatní lesy pokrývají obtížně využitelné plochy příkrých okrajových svahů okolních elevací, svahů údolí při jejich vyústění do rovin a vrcholy izolovaných vrchů. Větší luční porosty doprovázejí tok Moravy od Zábřehu po Mladeč, v okolí Olomouce, Kojetína a Kroměříže, ale početné i na svazích okolních pohorí. Pestřejší mozaika využití ploch se udržuje spíše mimo rovinatý terén.

Zachovalé segmenty předindustriální krajiny Hané v podobě starobylé parcelace pozemků přežívají spíše v koncových částech protáhlého regionu Haná. Zatímco v okrajových částech regionu v členitějším terénu se zachovaly segmenty s převážně rozdrobenou parcelací pozemků, v osové části regionu v rovinatém terénu se naopak zachovaly segmenty se starobyrou velkoplošnou parcelací v okolí bývalých či stávajících objektů velkostatků.

Na Hané se tak zachovalo celkem 56 segmentů předindustriální krajiny, což představuje hustotu 2,11 segmentu na 100 km². Toto číslo není vysoké, ovšem vzhledem k převážně rovinatému terénu regionu jde o vcelku dobrý výsledek předchozího vývoje, který přál spíše velkoplošnému využívání úrodných ploh, než uchování drobné pozemkové držby. Stinnou stránkou tohoto údaje je však skutečnost, že prakticky všechny zachovalé segmenty se současnou drobnou parcelací ploh se zachovaly v členitějším terénu okrajových pohoří. Orné půdy v nich však zpravidla ubýlo ve prospěch trvalých travních kultur. V rovinách tak jednoznačně převažují segmenty s velkoplošným využitím dědictví panských velkostatků. Tyto pozemky slouží k pěstování jednoletých zemědělských plodin.

Celková plocha všech zjištěných segmentů předindustriální krajiny v regionu Haná činí 33,52 km². To představuje 1,49 % rozlohy celého regionu a odpovídá spíše regionům se slabým podílem starobylých krajinových struktur.

A horizontal scale bar with tick marks at 0, 5, 10, 15, and 20 km.

Velikostní kategorie segmentů předindustriální krajiny

areál (plocha do 50 ha)

okrsek (50 - 100 ha)

celek (více než 50 ha)

Program národní a kulturní identity (NAKI) - projekt VaV MK ČR DG16P02B04 **Inventarizace předindustriální krajiny Moravy a zajištění informovanosti veřejnosti o její existenci jako kulturním dědictví**

Specializovaná mapa s odborným obsahem: Předindustriální krajina Moravy - Haná

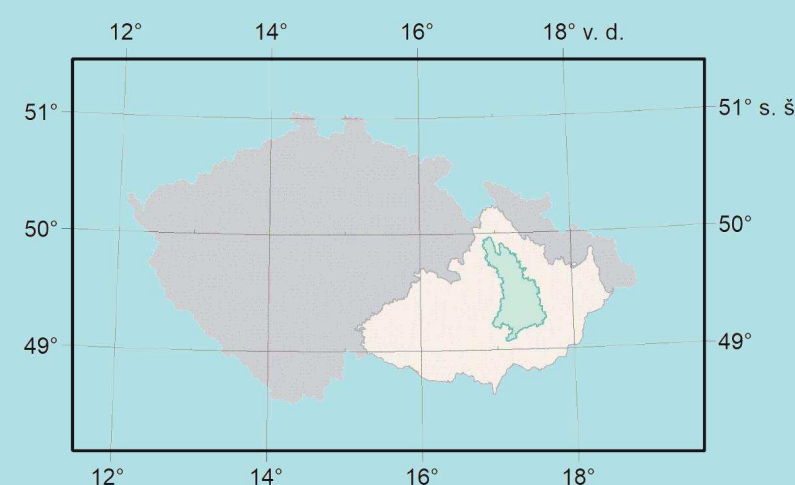
Předkladatel výsledku: Ústav geoniky AV ČR, v. v. i., Studentská 1768, 70800 Ostrava-Poruba

Hlavní řešitel (autor - garant výsledku): Prof. RNDr. Jaromír KOLEJKA, CSc.

Spoluřešitelé (spoluautoři): doc. RNDr. Karel KIRCHNER, CSc., RNDr. Jana ZAPLETALOVÁ, CSc., Mgr. Eva NOVÁKOVÁ

Výstup je zpracován v rámci řešení etapy č. 5 - Klasifikace identifikovaných segmentů předindustriální krajiny

Zkoumané zájmové území v rámci České republiky

Podkladová mapa:

© Český úřad zeměměřický a katastrální, 2019, www.cuzk.cz

© ArcČR, ARCDATA PRAHA, ZÚ, ČSÚ, 2016

Tematická data: © Ústav geoniky AV ČR, v. v. i., 2020

Akademie věd
České republiky